

Прилог истраживању злочина усташа у Лакташима: Цртице о судбинама људи који су давно нестали

Неда Спасенић Трнинић

Информативни прилог

УДК 94(497.15Лакташи):341.485(497.13)"1941/1945"

DOI 10.7251/TOP1905224T

Пишем и записујем у помен на моју генерацију рођену 1941. године. У помен на вас којих више нема, јер сте отишли прерано са позорнице живота. Пишем из разлога да ове забиљешке послуже будућим генерацијама за озбиљнија истраживања и свједочења.

Мјесто Лакташи са својим засеоцима Центром, Гудуром, Поточанима, Брдом, Ријечанима, Лугом и Адом током НОР-а је дало велики број жртава, бораца и још већи број невино страдалих цивила. Јесен 1944. године била је најпогубнија за Лакташе и његово становништво. Извршен је незапамћен покољ у два наврата, у коме су страдале цијеле породице. Масовни покољ почео је 27. септембра 1944. године у доњим селима Лијевча поља и настављен је током 28. и 29. септембра. Граница коју нису прешли са звјерским убијањима био је поток који одводи отпадну воду из бање Лакташи према Врбасу. Тај горњи јужни дио Лакташа (из насеља Гудура) штитио је Пашко Анић, Хрват, који је са усташама договорио да не дирају његове кошије Србе. Рација мушког становништва извршена је у петак 3. новембра 1944. године. Тада су дигли све мушкарце из двије куће Ињаца, једне куће Петковића и једне куће Балабана. Одвезени су камионима у логор Стара Градишка. Породице Кецман и Сопић, наше прве комшије, стријељане су. Ова рација је обухватила, осим Лакташа, и сва села уз главну цесту Бања Лука - Босанска Градишка.

Војислав Трнинић

Војислав Трнинић рођен је 14. априла 1914. године у Лакташима. Одведен је у логор Стара Градишка и тамо убијен 3. новембра 1944. године.

Војислав Трнинић

Вјенчање Босе и Војислава Трнинића 20. октобра 1940. Фотографија је начињена испред цркве у Клашницама. Симеуна Чуковић (стоји десно до младожење Војислава) убијена је 28. или 29. септембра 1944. године. Војислав Трнинић (младожења) и Вељко Радовановић (стари сват - стоји у другом реду крајњи десно) одведени су у рацији 3. новембра 1944. године.

Милош Спасенић

Милош (Јефте) Спасенић рођен је 1908. године у Лакташима. Неколико дана пред рацију Милош је био прехлађен. Његов слуган Вид Остојић Пардеж из Милосаваца у Жупи рекао је Милошевој жени (када јој је рација повела мужа): „Спреми ти више хране, идем и ја са Милошем. Не може он овако прехлађен копати ровове. Ја ћу то умјесто њега радити“. Милош је убијен 3. новембра 1944. године у Старој Градишци.

Спасенић (Јефте) Милош

Милан Момић

Милан Момић је рођен 1908. године у Лакташима. Милан и Војислав Трнинић били су браћа од двије сестре - Милан од Маре, Војислав од Косанке рођене Суручић у Ријечанима (лакташко брдо). Убијен је 1944. године.

Милан Момић

Вељко Радовановић

Вељко је рођен 1911. године у Лакташима. Одведен је у логор Стара Градишка и убијен 3. новембра 1944. године.

Вељко Радовановић

Стево Ђудуровић

Стево Ђудуровић рођен је 1914. године у Лакташима. Убијен је 1943. године код куће у Лакташима.

Стево Ђудуровић

Пејо Скендерија

Рођен је 1878. године у Лакташима. Био је добровољац Првог свјетског рата, солунац, марљив и вриједан човјек, тих и миран. Имао је месницу у центру Лакташа. У јесен 1941. године усташе су га премлатиле те бацили у јарак поред цесте. Породица га је лијечила, а сваки други дан долазио је доктор, Нијемац из Нове Тополе. Пејо је преминуо рано с прољећа 1942. године од посљедица тортуре. Нијемци и усташе су тај напад испланирали јер им је била запала за око његова месница. Послије напада они су му је одузели и претворили у своју. У јесен 1944. године његовој породици су се догодиле страшне ствари. Тог кобног дана, када је почео покољ у Мрчевцима, његов син Мика је отишао по робу за радњу. Лубурићеве усташе су му убиле супругу Зору и три сина: Драгу, Милу и Момчила. А 3. новембра 1944. године Нијемци у рацији су одвеле из дворишта Пејина два млађа сина, Милана и Јову.

Пејо Скендерија

Породица Миловановић из Маховљана

Анка и супруг Мирко са три кћерке запаљени су у властитој кући. Обоје су били напредни скојевци.

Мирко и Анка Миловановић са кћеркама

Милан и Милева Келечевић

Породица Савке и Николе Келечевић имала је петоро дјеце. Кћерка Милева је убијена 1942. године, а син Милан је одведен у затвор у Сремској Митровици, гдје му се у јесен 1944. године губи сваки траг.

Милан и Милева Келечевић

Драгутин Трнинић и Милан Сопић

Драгутин је рођен 1919. године у Лакташима. Милан је био гардиста Краљевине Југославије 1940. године. Били су сарадници партизана. У великој конспирацији чували су у Лакташима магацин наоружања усташа и Нијемаца, који су вјероватно на неки начин сазнали да су сарадници партизана и рано ујутру 27. септембра, када покољ још није био кренуо, пошто су претходну ноћ били на стражи, одмах су их убацили у отворени камион и повезли према Тополи. Неочекивано, камион се прије Маховљана окренуо и враћао се у Лакташе. Милан је искочио из камиона негдје око куће Милана Давидовића, на десној страни цесте ниже некадашњег „Дубровника“. Како је пао у шанац, пуцали су и убили га на мјесту. Драгутина су довели до центра и ту га убили. На дијелу старог канала, отприлике гдје је сада кућа Кесића (бивши „Олијандер“) на врху шанца - гапе било је узвишење. Сви су причали да су Нијемци ту сустигли Драгу, након што су га пустили да иде кући (Трнинића куће) и ту га неочекивано убили пуцњем у леђа. Ту га је, причало се, неко и покопао. Његови нису смјели ни прићи близу том мјесту послје ослобођења, јер им је млађи син Радован био у четницима и осуђен, лежао је у Црној кући. Причало се да је цијелу

истину о том његовом крају - погибији знала Лина Менегони, чије су кућа и кафана била са лијеве стране неких 100 м напријед, тамо гдје је сада та велика зграда. Лина је послје ослобођења о свему мудро шутјела, иако су причали да је била сарадник усташа, али и са свим Лакташанима је била у добрим односима. Милан је убијен 27. септембра 1944. године.

Драгутин Трнинић

Милан Сопић

Породица Сопић

Чланови ове породице су стрељани у дворишту куће. Вицо је рођен 1928. године, а убијен на прагу своје куће 28. септембра 1944. године. Истог тог дана је убијена и његова мајка Марта, која је била 1903. годиште.

Вицо Сопић

Марта Сопић

Породица Кеџман

Петар, Јока и Милош стрељани су испред куће. Сестре Вида и Јела су побјегле из строја у кукурузе и тако се спасиле. Брат Вид Кеџман (1920) био је у партизанима и погинуо је у Славонији, у мјесту Сикировци, 1943. године. Мара Кеџман је била удата у неку породицу у Јакуповце и тамо је са два сина убијена. Потребно је напоменути да је Јока Кеџман била родом из неке породице из Дракулића, која је сва побијена 7. фебруара 1942. године.

Вида, Јока, Милош и Јела Кеџман

Виџ Кеџман

Мара Кеџман

Илија (Симе) Суручић

Био је жандарм са службом у Београду. Послије бомбардовања 6. априла 1941. побјегао је у родне Лакташе. Године 1942. усташе су га запалиле на некој штали.

Илија Суручић

Рација 1944. године била је најмасовније непријатељско провођење подмуклог и свирепог терора. У спомен на све горе наведене жртве достављам овај материјал Јавној установи „Спомен-подручје Доња Градина“ јер сматрам да су сви једнако заслужили трајно обиљежје именом и презименом. Слава им!